

(On)deugdenspiel:

Onze taal zit voor spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen. Ontdek dat er veel (on)deugden in zitten. Een spel voor kinderen vanaf ca. 8 jaar en (jong) volwassenen.

Gebruiksaanwijzing:

Print de kaarten dubbelzijdig op A4-papier, zodanig dat op de ene zijde de spreuk komt te staan en op de andere zijde de uitleg en de (on)deugden. Voor duurzaam gebruik kun je dikker papier gebruiken (250 gram) of de pagina's lamineren. Kijk voor spelopties bij het spreekwoordenspel, ook te vinden op www.hetdeugdenspiel.nl (pagina gratis downloads).

Uitbreiding:

Op deze serie kaarten vind je vooral ondeugden. Neem bijvoorbeeld 'iemand die op te grote voet leeft'. Bedenk welke deugd die persoon met zijn (ondeugdende) gedrag laat zien. Welke deugd kan hij gebruiken?

Of neem iemand die 'je van het kastje naar de muur stuurt'. Welke deugd mis je bij deze persoon? Welke deugd heb je zelf nodig, om met zo iemand om te gaan? In welke spreuken herken je jezelf? Wat kun je doen om je leven te beteren?

Pas op dat je geen valse beloftes doet, anders word je uitspraak 'met een korreltje zout genomen' en verlies je aan geloofwaardigheid ☺

*De draak
met iemand
steken*

De draak met iets of iemand steken:

Grapjes maken over iets of iemand;
iets of iemand belachelijk maken.

Reflectievragen:

Wat is humor en wat is leedvermaak?
Bespreek samen of humor een deugd is.
Welke deugden bieden je ondersteuning als
iemand jou, of jouw mening,
belachelijk maakt?

*Op
grote voet
leven*

Op grote voet leven:

Veel geld uitgeven. Als je op te grote voet leeft, geef je meer geld uit dan je hebt. Men zegt ook weleens van iemand die rijk is en veel uitgeeft: 'Wie het breed heeft, laat het breed hangen,'

Reflectievragen:

Welke deugd ontbreekt als je op te grote voet leeft? Welke deugd heb je nodig als je 'het niet breed' hebt? Zou jij 'het breed laten hangen' als je rijk was?

*Iemand van
het kastje
naar de muur
sturen*

Iemand van het kastje naar de muur sturen:

Iemand van de één naar de ander
verwijzen zonder hem te helpen.

Reflectievragen:

Wanneer is dit jou overkomen?
Welke deugd mis je dan bij de ander?
Welke deugd kun je zelf inzetten?
Stuur je zelf wel eens iemand van het kastje
naar de muur? Hoe komt dat?

*Van de hak
op de tak
springen*

Van de hak op de tak springen:

Steeds over een ander onderwerp
beginnen te praten.

Reflectievragen:

Welke deugden laat iemand zien
die van de hak op de tak springt?

Wat is het effect daarvan?

Welke deugden zouden helpen bij één
onderwerp tegelijk te blijven?

*Uit
je vel
springen*

Uit zijn vel springen:

Heel erg boos zijn. Je kunt soms zo boos worden dat je bij wijze van spreken uit je eigen vel kunt springen.

Reflectievragen:

Wat kan jou heel boos maken?
Wat doe je om niet uit je vel te springen?
Hoe kun je je boosheid uiten?
Welk deugden kunnen je helpen?

*Onder
de plak
zitten*

Onder de plak zitten:

Iemand de baas over je laten spelen. Je durft je mening niet te geven of je doet alles wat de ander zegt,

Reflectievragen:

Welke deugden laat je zien als je onder de plak zit?

Welke deugden geven meer balans, zodat je geen misbruik van je laat maken?

Olíe
op het vuur
gooíen

Olie op het vuur gooien:

Iets doen of zeggen waardoor mensen nog bozer worden dan ze al zijn. Olie is erg brandbaar. Als je olie in een vuur gooit, krijg je grote vlammen. Dat moet je dus nooit doen, want het is heel gevaarlijk!

Reflectievragen:

Wat kan de goede bedoeling zijn van iemand die olie op het vuur gooit? Welke deugd kun je inzetten om te voorkomen dat mensen nog bozer worden? Welke deugden helpen mensen te kalmeren?

*Naast
je schoenen
lopen*

Naast je schoenen lopen:

Verwaand zijn.

Overdreven trots zijn.

Reflectievragen:

Welke deugd toont iemand die naast zijn schoenen loopt in overmaat? Welke deugd kan hij ontwikkelen?

*Naar
iemand's pijpen
dansen*

Naar iemands pijpen dansen:

Altijd doen wat iemand zegt, zonder zelf na te denken. Een pijp was vroeger een fluit. De uitdrukking betekent dus eigenlijk: dansen op de muziek die iemand met een fluit maakt.

Reflectievragen:

Welke deugden laat je zien als je naar iemands pijpen danst? Welke deugden laat je niet zien? Hoe komt dat? Wat (welke deugd) kan je helpen?

*Iets
uít de duím
zuígen*

Iets uit de duim zuigen:

Iets verzinnen; een verhaal bedenken. Vroeger dachten mensen dat je slim werd als je maar lang genoeg op je duim zoog. Men geloofde dus dat er informatie uit de duim te zuigen was.

Reflectievragen:

Welke deugd laat je zien als je verhalen verzint? Wat is het risico? Wat verspeel je op den duur? Welke deugd kun je ontwikkelen?

*Liefde
maakt
blind*

Liefde maakt blind:

Mensen die heel veel van elkaar houden zien soms elkaars gebreken niet goed. Het gaat niet om echte blindheid. Je ziet bepaalde dingen niet, of wilt ze niet zien, terwijl je wel goede ogen hebt.

Reflectievragen:

Hoe komt het dat we soms 'blind' zijn voor slechte eigenschappen? Welke deugden zetten we dan in? Welke deugden kunnen voorkomen dat we door onze 'blindheid' in de problemen komen?

*Lange
tenen
hebben*

Lange tenen hebben:

Snel beledigd zijn. Deze uitdrukking heeft dezelfde betekenis als: gauw op je teentjes getrapt zijn. Bij iemand die zogenaamd lange tenen heeft, kun je ook gemakkelijk op de tenen trappen. Zo iemand is dus sneller boos.

Reflectievragen:

Welke deugd laat iemand met lange tenen zien? Welke deugd kan hij oefenen?
Welke deugd kun je inzetten in de omgang met iemand met lange tenen?

*Je kop
in het zand
steken*

Je kop in het zand steken:

De werkelijkheid niet willen zien. De kop die bedoeld wordt, is de kop van een struisvogel. Dit dier steekt zijn kop niet echt in het zand als er gevaar dreigt, maar strekt zijn hals naar de grond. Daardoor lijkt het alsof hij zijn kop in het zand steekt.

Reflectievraag:

Welke deugden heb je nodig als je je kop in het zand steekt?

*Ergens
de buik vol
van hebben*

Ergens de buik vol van hebben:

Ergens genoeg van hebben. Als je van eten of drinken je buik vol hebt, kan er niks meer bij.

Reflectievragen:

Kun je een situatie bedenken dat je ergens genoeg van had? Hoe heb je het opgelost? Welke deugden kun je inzetten als je ergens genoeg van hebt?

*Buiten
je boekje
gaan*

Buiten je boekje gaan:

Iets doen wat niet mag. Het boekje dat in de uitdrukking voorkomt, is eigenlijk een boekje dat niet echt bestaat, waarin staat wat je wel en niet mag doen. Het zijn 'ongeschreven' regels.

Reflectievragen:

Kun je een situatie omschrijven dat je buiten je boekje ging? Wat was je intentie?
Welke deugd liet je zien?

Je

groen en geel

ergeren

Je groen en geel ergeren:

Je heel erg ergeren. De kleur geel wordt vaak in verband gebracht met boosheid of jalouzie. Groen is er mogelijk bijgedaan omdat het dan nog mooier klinkt.

Reflectievragen:

Wat doet jou groen en geel ergeren?

Hoe los je zo'n situatie op?

Op welke deugden in je zelf

kun je een beroep doen?

Hardlopers

zijn

doodlopers

Hardlopers zijn doodlopers:

Wie te snel wil, bereikt juist minder.
Een doodloper is iemand die doodloopt, dat
wil zeggen: het einde niet haalt
of vastloopt.

Reflectievragen:

Welke deugden zet je in als je hardloopt?
Welke deugden heb je nodig, als je ergens
op doodloopt, of niet verder mee komt?

*Iemand
een oor
aannaaien*

Iemand een oor aannaaien:

Iemand iets wijsmaken. Iemand bedriegen.
Vroeger kwam het wel voor dat kinderen die iets doms gedaan hadden in de klas met namaak-ezelsoren moesten rondlopen.

Reflectievragen:

Wat is een betere manier om een leugen te herstellen? Met welke deugden kun je liegen en bedriegen voorkomen?

*In
de put
zitten*

In de put zitten:

Ongelukkig zijn; moedeloos zijn.
Een put is diep en heeft steile wanden.
Het lukt bijna niet er (op eigen kracht)
uit te komen.

Reflectievragen:

Welke deugden kunnen je helpen
als je in de put zit? Welke deugden kun je
inzetten als iemand in de put zit?

*In
de wolken
zijn*

In de wolken zijn:

Erg blij zijn.

Als je ergens heel blij om bent,
krijg je vaak het gevoel alsof je zweeft.
Als je 'met je hoofd in de wolken bent',
ben je het contact met de werkelijkheid
kwijt.

Reflectievragen:

Welke deugden breng je in de praktijk als je
met je hoofd in de wolken bent?
Welke deugden houden je voeten
aan de grond?

